

zamjene dohotka, snažni naglasak na radnoj aktivaciji te niska nezaposlenost.

Stanje u pogledu fleksibilnosti i sigurnosti na hrvatskom tržištu rada izlaže se u sedmom poglavlju. Izmjenama i dopunama Zakona o radu iz 2003. godine izmijenjeni su svi najvažniji elementi indeksa zakonske zaštite zaposlenja u smjeru fleksibilizacije radnog zakonodavstva, čime se Hrvatska makla s nezavidnog položaja zemlje s gotovo najtvrdim radnim zakonodavstvom. Ipak, potrebno je podsjetiti kako u Hrvatskoj, kao i u mnogim drugim tranzicijskim zemljama, postoji *značajan provedbeni jaz* odnosno postojeća normativna rješenja nisu i jamstvo njihove provedbe, tako da je teško jednoznačno reći koliko se je zakonskim promjenama stvarno i promijenilo hrvatsko tržište rada. Pred Hrvatskom stoji nimalo lagana zadaća daljnjeg prilagođavanja navedenog zakona u cilju bolje zaštite zaposlenih, ali i uklanjanja mogućih zapreka za veće zapošljavanje. U ovom dijelu teksta sadržani su i zanimljivi prijedlozi za promjenu radnog i socijalnog zakonodavstva koji bi trebali pridonijeti većoj konkurentnosti hrvatskog gospodarstva.

Ova zanimljiva i vrijedna knjiga završava zaključkom u kojem se sažimaju stečene spoznaje i podsjeća koliko su fleksibilnost i sigurnost na tržištu rada važne odrednice kvalitete života i gospodarskog napretka. Konačan zaključak je da niti teorija niti empirijsko iskustvo ne mogu opravdati ograničenja fleksibilnosti rada, jer njezini pozitivni učinci mogu lako nadmašiti negativne. Pritom, ne postoji jedinstven model za postizanje fleksibilnosti i sigurnosti na tržištu rada. Najbolja sigurnost (ili zaštita od nezaposlenosti) ostvaruje se vlastitim poboljšavanjem zapošljivosti. Stoga, dodatnim obrazovanjem, usavršavanjem i stjecanjem novih vještina i znanja može se poboljšati zapošljivost. Pojedinci su najviše zapošljivi ako imaju vrlo široko obrazovanje i raznolike vještine, temeljna i prenosiva visokostručna znanja i sposob-

nosti, uključujući sposobnost timskog rada, rješavanja problema, poznavanje informacijskih i komunikacijskih tehnologija te komunikacijskih i jezičnih vještina. Kao i svaka druga zemlja, i Hrvatska treba naći i razviti ustavni i zakonodavni način koji najbolje odgovara njezinom povijesnom, socijalnom, kulturološkom i ekonomskom stanju, uvjetima i mogućnostima. Time može značajno poboljšati gospodarsku konkurentnost, mogućnosti zapošljavanja i smanjiti nezaposlenost. Fleksigurnost je bez sumnje najbolji odgovor na izazove koji u globaliziranom svijetu stoje pred malom i otvorenom zemljom kao što je Hrvatska. Knjiga »Isplati li se fleksibilnost - hrvatsko tržište rada« autorice Jasminke Kulušić trebala bi uspješno popuniti nedostatna znanja koja postoje o toj temi kod nas.

Predrag Bejaković

doi: 10.3935/rsp.v17i3.931

U SLUŽBI PRAVDE I MIRA. FOR THE SAKE OF JUSTICE AND PEACE

Vlado Košić i Gordana Črpić (ur.)

Zagreb: Komisija »Iustitia et pax« Hrvatske biskupske konferencije, Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve, Kršćanska sadašnjost, 2009., 477 str.

Komisija »Iustitia et pax« Hrvatske biskupske konferencije crkvena je ustanova koja od 1989. godine djeluje pod nazivom Komisija »Iustitia et pax« Biskupske konferencije Jugoslavije, a od 1993. godine pod nazivom Komisija »Iustitia et pax« Hrvatske biskupske konferencije (dalje: Komisija). Njena je svrha i djelovanje promicati pravednost i mir, proučavati i promicati socijalni nauk Crkve, analizirati događanja

u društvu i narodu te reagirati kad uoči opasnost ugrožavanja različitih ljudskih prava ili nacionalnih interesa. Povodom dvadeset godina njenog djelovanja izašla je knjiga »U službi pravde i mira. For the sake of justice and peace«. Komisija »Iustitia et pax« Hrvatske biskupske konferencije 1989.-2009. u kojoj su objedinjene izjave, priopćenja, apeli i izvještaji u kojima se progovara o aktualnoj društvenoj situaciji, kršenjima ljudskih prava, nepravednim zakonima, problemima među mladima (osobito nasilju), gospodarstvu i politici, socijalnoj pravdi te općenito stanju pravednosti i mira na mjesnoj, nacionalnoj i lokalnoj razini. Objedinjeno je 56 dokumenata nastalih tijekom dvadeset godina djelovanja Komisije. Dokumenti su prikazani kronološki što pruža dobar uvid u povijesno-društvene okolnosti i aktualne društvene probleme u Hrvatskoj. Izdanje je dvojezično, hrvatsko-englesko, kako bi i druge zemlje u svijetu mogle upoznati crkveni govor o društveno-političkoj situaciji u Hrvatskoj od vremena rata do izgradnje i napretka mlade demokratske zemlje. Tematski bi se mogli podijeliti na humanitarna i (pred)politička pitanja i teme u razdoblju od 1989. do 1994. god., ratne i poratne teme (1994.-1999.) te političke i društvene teme (1999.-2009.).

Prikaz djelovanja Komisije nalazi se u Predgovoru u kojem se navode članovi četiriju saziva Komisije, obilježja razdoblja u kojem je određen saziv djelovao, ističu izjave ili u njima predstavljene ideje i prijedlozi koji predstavljaju reakciju na, u tom vremenu, izražene društveno-političke događaje i probleme. Sustavno se navode teme kojima se Komisija bavila tijekom svog dosadašnjeg djelovanja, kao i broj i nazivi dokumenata u kojima se o njima govori. Osim samog djelovanja Komisije, prikazuje se i javna uloga Crkve u prošlosti i sadašnjosti Hrvatske koja je uvijek bila u ulozi zaštite nacionalnog identiteta, socijalno depriviranih slojeva ljudi te promicatelj kulturnog razvoja naroda. Današnju kočnicu poželjnog razvoja hrvatskog društva

vidi u još uvijek prisutnom društvenopolitičkom nasljeđu iz vremena Jugoslavije. To se očituje u političkoj opciji prihvaćanja mijenjanja svoje kulture, privatizacije i prodaje nacionalnog blaga (vode, šuma), naglašavanjem zločina Hrvata u Domovinskom ratu, a prešućivanjem i relativiziranjem zločina nad Hrvatima. Komisija naglašava da će nastaviti svoje djelovanje uvijek se zalažući za dostojanstvo čovjeka i opće dobro u društvu.

Velik dio dokumenata odnosi se na ratnu i poratnu situaciju u RH jer je prvo desetljeće djelovanja Komisije razdoblje obilježeno početkom, trajanjem i završetkom rata (1989.-1999.). U početku svog djelovanja Komisija je upozoravala na kršenje ljudskih prava, osobito na Kosovu, no najveći je naglasak osavljen na potrebu ostvarenja demokratskog društva u Hrvatskoj. Pri tome se upozoravalo na postojanje pravne države i osobito neovisnog sudstva kao temelja demokracije. U povodu važnog nacionalnog događaja, slobodnih izbora 1990. godine Komisija je izjavila da je važna dobra priprema i izvođenje izbora, ali i kontrola izbornih rezultata, što treba biti zakonski utvrđeno te apelirala na odgovornost građana (osobito vjernika-građana) da izađu na izbore i glasaju. Taj je poziv uputila i prigodom održavanja referenduma u Republici Hrvatskoj 1991. god. i izbora za Zastupnički dom Hrvatskoga državnog sabora 1999. god. Komisija je pozivala na uspostavu mira, povratak odbjeglog stanovništva, sprječavanje nasilja i veću pomoć međunarodnih institucija. 1995. god. dala je izjavu nakon »Oluje« u kojoj žali zbog odlaska velikog broja građana srpske narodnosti čemu je, možda i neizravno, uzrok akcija Hrvatske vojske i policije, ali i pritisak sa strane srpskog političkog i vojnog vodstva. Pozvala je odbjegli stanovništvo na povratak u svoje domove, a osudila paljenje kuća i oštećivanje tuđe imovine počinjeno ponajviše iz osobne osvete, te ponovno pozvala na pravnu

zaštitu osoba i imovine. Pozivajući na uspostavu mira, Komisija ipak naglašava da ne postoji bezuvjetno pomirenje nego da je za istinsko pomirenje potrebno prvo utvrditi istinu tko je počinitelj, a tko žrtva.

Već 1991. god. Komisija je progovorila o Domovinskom ratu kao nametnutom ratu koji se vodi protiv njenog teritorija, građana i zakonito izabranih vlasti. Iste te godine, povodom razdruživanja republika na području bivše Jugoslavije, podsjetila je na povijest uspostave nacionalnih granica što bi se trebalo poštivati. O pitanjima nacionalnih granica dala je izjavu i 2009. god. kada je reagirala na hrvatsko-slovensko razgraničenje, smatrajući da hrvatska strana nije smjela odustati od prepuštanja predmeta Međunarodnom sudu pravde UN-a. Komisija je od početka poticala zauzimanje jasne i čvrste pregovaračke pozicije na međunarodnoj razini te upozorila na važnost očuvanja nacionalnih interesa i suverenosti mlade države. Nekoliko je puta upozorila na nepravdnosti u postupcima haaškog suda, osobito zbog nedefiniranja statusa zemlje napadača i napadnute zemlje te dvostrukih kriterija u suđenju. Opći je stav Komisije da podupire Vladu RH da zaštiti hrvatske interese, ali i da nastavi putem europskih integracija. Osobito važnim područjima u tom procesu smatra funkcioniranje pravosuđa i borbu protiv korupcije, što je u skladu s važnošću zadovoljavanja kriterija za pristupanje Europskoj uniji. Također, u skladu s rezolucijama Parlamentarne skupštine Vijeća Europe o »mjerama za demontiranje nasljeđa bivših komunističkih totalitarnih režima« (1996.) i »neophodnosti međunarodne osude zločina totalitarnih komunističkih režima« (2006.), smatra da je potrebno istražiti, priznati i procesuirati zločine protiv svih triju totalitarnih sustava, posebno naglašavajući zločine komunističkog režima koji se još uvijek skrivaju i niječu.

Pet dokumenata govori o zaštiti vode kao izuzetno važnom nacionalnom resursu i općem nacionalnom dobru čija se raspo-

djela smatra pokazateljem socijalne pravde u društvu. Stav je Komisije, koji se kontinuirano ponavlja i razvija u dokumentima (2005., 2006., 2007., 2008., 2009. god.), da treba biti oprezan u odlukama o privatizaciji sustava vodoopskrbe i pročišćavanja otpadnih voda. Pravo na vodu smatra se nedjeljivim od prava na život i kao takvo, ljudskim pravom, stoga cijena vode kao općeg dobra ne bi smjela biti u službi stvaranja profita nego bi morala biti razumna, pravedna i socijalna. Također, u ostvarenju socijalne države poziva se na određivanje socijalnog minimuma potrošnje vode uz minimalnu naplatu. Mnogo je argumentirane kritike i upozorenja dano u pogledu sastavljanja Strategije upravljanja vodama i Zakona o vodama. Komisija je u dva navrata reagirala i u vezi projekta »Družba Adria« u kojem vidi veliku ekološku opasnost s premalom gospodarskom koristi. Izjavi »Prava dužnosti prema vodi i moru« potporu su dali i predsjednik Matice hrvatske te predsjednik Hrvatskoga helsinškog odbora.

U dokumentima su problematizirani i važni društveni problemi nasilja među djecom, pravna i fizička sigurnost građana, širenje droge, korupcija, upravljanje i gospodarenje prostorom. Velika je kritika upućena ulozi i načinu vršenja funkcije medija o čemu govori sedam dokumenata. Glavna kritika medijima upućena je zbog njihovog kršenja ustavnog prava na poštivanje osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti svakog građanina kroz iznošenje različitih kleveta i laži. Zamjera se marginalizacija tema iz područja znanosti, kulture, religije ili nacionalne povijesti kao važnih područja javnog života i osuđuje novinarska neprofesionalnost koja se najviše očituje u senzacionalističkom načinu pisanja. Primjećuje se podređenost medija tržištu, »medijski reket«, sprega medija i politike (osobito na lokalnoj razini), marginalizacija pozitivnih, a promoviranje negativnih sadržaja te nepoštivanje i vulgarizacija standardnog hrvatskog jezika. To se odražava

na odumiranje javnog mnijenja i usvajanje društveno nepoželjnog ponašanja kao prihvatljivog. Poziva se novinare na veću objektivnost, traženje i iznošenje istine, a državu na bolju zakonsku regulaciju medijskog djelovanja te veću neovisnost medija od politike. Kako Komisija prati i zakonodavstvo, u dokumentima se nalaze analize i prijedlozi u vezi Prijedloga Zakona o radnom vremenu, Prijedloga dekriminalizacije neovlaštenog posjedovanja opojnih droga, Zakona o vodama, medicinski potpomognutoj oplodnji, radu nedjeljom te izbornih zakona.

Neki dokumenti objavljeni u ovoj knjizi poznati su javnosti, osobito zadnje izjave (Zabrinutost zbog zakona o vodama, O hrvatsko-slovenskom razgraničenju, Kriza u svijetu) jer su bile medijski popraćene i stoga se činile kao nov istup Crkve, no objedinjavanje dokumenata po kronološkom redu i po saživima članova pokazuje kontinuitet stava Komisije o zaštiti nacionalnih interesa, zalaganja za socijalnu državu, poštivanja načela solidarnosti, supsidijarnosti i općeg dobra u demokratskom društvu te pravne države s pravednim zakonima. Zato dokumenti Komisije objedinjeni u ovoj knjizi predstavljaju važan doprinos razvoju demokratskog društva u Republici Hrvatskoj.

Valentina Kanić

doi: 10.3935/rsp.v17i3.938

CZECH SOCIETY IN THE 2000s: A REPORT ON SOCIO-ECONOMIC POLICIES AND STRUCTURES

Jiri Večerník

Prague: Academia, 2009., 286 str.

Knjiga poznatog češkog sociologa Jirija Večerníka opsežno je djelo o suvremenim

problemima i izazovima razvoja češkog društva. Knjiga je socijalno izvješće koje govori o promjeni ekonomskog i socijalnog krajolika u Češkoj u usporedbi s drugim srednjoeuropskim tranzicijskim zemljama. Strukture, funkcionalni okviri i institucionalna organizacija ovih zemalja uvelike je promijenjena.

Večerník je istraživač i voditelj Odsjeka za ekonomsku sociologiju na Institutu za sociologiju, Akademije znanosti Republike Češke. Glavni je urednik časopisa *Czech Sociological Review*.

Knjiga se oslanja na ranija autorova istraživanja kao i na istraživanja drugih čeških autora u području socijalne politike. Uvodno Večerník, pozivajući se na G. Esping-Andersena, naglašava razliku europskih i tranzicijskih zemalja. U europskim zemljama socijalna struktura generira određene socijalne probleme koji postaju ciljevima socijalne politike. U tranzicijskim je zemljama ova logika izokrenuta, kratkoročne mjere socijalne politike više se bave pojavnostima, a manje uzrocima socijalnih problema te mogu dovesti do neželjenih promjena socijalne strukture i proizvesti nove probleme.

Knjiga je podijeljena u četiri dijela: politike, nejednakosti, strukture i vrijednosti. Na kraju pored zaključka daju se komparativni statistički prikazi relevantnih socijalnih indikatora u EU zemljama.

U prvom dijelu knjige (politike) tematizira se razvoj i politike tržišta rada, sustav socijalne politike - prethodne reforme i dugotrajne probleme te socijalo uključivanje kao primjenu EU politika.

Tržište rada u Češkoj, uslijed gospodarskog prosperiteta, uglavnom je bilo stabilno. Znatna inozemna ulaganja u početku u manufakturu u novije se vrijeme okreću prema tehnološkim centrima i poslovnim uslužnim servisima. Inozemna su ulaganja doprinijela i većoj produktivnosti, što je na neki način tržište rada podijelilo na izvoz-